

Kaaitheater '83. Vanuit die voorstelling kunnen dan parallellen getrokken worden met de drie andere.

De mannen in *Menschenfeind* zijn hoofdzakelijk in zwart/wit gekleed. Alceste, zijn vriend Philinte en de hoveling Oronte dragen soortgelijke pakken: een zwarte jas en kniebroek, een wit hemd en vest, een horlogeketting, een witte sjaal om de hals. De lange witte kousen worden niet zoals gebruikelijk onder maar boven de kniebroek gedragen. De twee markiezen, Acaste en Clitandre, oudere aanbidders van Célimène, hebben eenzelfde kostuum, maar in plaats van witte dragen zij respectievelijk helblauwe en gele kousen. Alle mannelijke personages onderscheiden zich door de schoenen die ze dragen. Alceste en Philinte hebben eenvoudige zwarte schoenen met veters. Oronte draagt witte schoenen waardoor de van nature al niet kleine voeten van de acteur enorm lijken en het plumpe, stuntelige karakter van personage én acteur benadrukt wordt. Acaste en Clitandre dragen onder hun kleurige kousen glimmende zwarte lakschoenen, een verwijzing naar een perfecte beheersing van de sociale code aan het hof die hun levenskunst is. Célimène en haar nicht Eliante zijn gekleed in elegante strapless avond-

jurken, de ene een witte, de andere een roze. Onder die jurken zit een soort van hoepelrok-constructie, een historisch citaat. Arsinoé, een oude vrijster op zoek naar een man, draagt een pistache-groene avondjurk en witte schoentjes van een afschuwelijk model waarin haar mollige voeten extra benadrukt worden. Ze heeft een doos pralines bij voor Célimène die ze grotendeels zelf leeg eet.

Bepaalde elementen van de kostuums, een vorm, een detail, verwijzen naar de tijd waarin het stuk geschreven werd. Andere elementen zijn niet historisch maar persoonlijk, ze zeggen iets over het personage en de acteur. De kostuums zijn nooit eenduidig, ze zeggen nooit uitsluitend iets over een periode of uitsluitend iets over een personage. Ze zijn veelduidig, ze geven de toeschouwer inzicht in de gespeelde tijd, onze tijd, de sociale status, smaak, karakter, opvattingen en levenswijze van het personage en de relatie van de acteur tot het personage.

Dit soort kostuums vindt men ook terug in *Hamlet*. Laërtes bijvoorbeeld draagt een jongensachtige anorak met daaronder een maillot, een historische referentie naar de elisabethaanse tijd of hoe wij ons die voorstellen. De kostuums in *Nachtsyl*

stammen niet uit het begin van de eeuw, hebben niets exotisch Russisch. In deze voorstelling vindt men geen historische citaten in de kostuums. De tijdsafstand wordt aangeduid op een andere manier. De acteurs zijn duidelijk niet gekleed als mensen van onze tijd. De pakken en jurken zijn uit de jaren vijftig-zestig. De tijdsafstand wordt gereduceerd, er worden kleren gebruikt uit een periode waarvoor onze gevoeligheid veel groter is dan voor de periode waarin het stuk geschreven werd. In *Woyzeck* wordt de eenduidigheid van de kostuums op de meest komische wijze doorbroken. Woyzeck, de tamboermajoor en Andres dragen bruine kruippakjes met handen en voeten waarop goudkleurige galons gestikt zijn, een militair detail. De kapitein heeft een overjas aan, een klein hoedje, een lange onderbroek en een dikke valse buik. Marie is gekleed in een eenvoudig jurkje waarop Manthey heel grote tulpen schilderde.

In geen enkele van deze vier voorstellingen worden 'theaterkostuums' gebruikt. De kostuums willen niets anders voorstellen dan zichzelf, geen plastiek dat leer, geen diolen dat goudbrokaat moet evoceren. De valse baard van de tamboermajoor, de valse buik van de kapitein in *Woyzeck* willen geen echte baard en buik

Der Menschenfeind
(Bühnen der Stadt Köln)
Foto Stefan Odry

